Дзвони Лемківщини

№3 (28)
травень-червень 2001 р.

Реєстраційне свідоцтво ТР №145
Газета заснована у квітні 1994 року

ЧАСОПИС КРАЙОВОГО ТОВАРИСТВА «ЛЕМКІВЩИНА» В УКРАЇНІ

ТРЕТІЙ КРАЙОВИЙ ФЕСТИВАЛЬ ЛЕМКІВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

м. Монастириськ, 9-10 червня 2001 р.

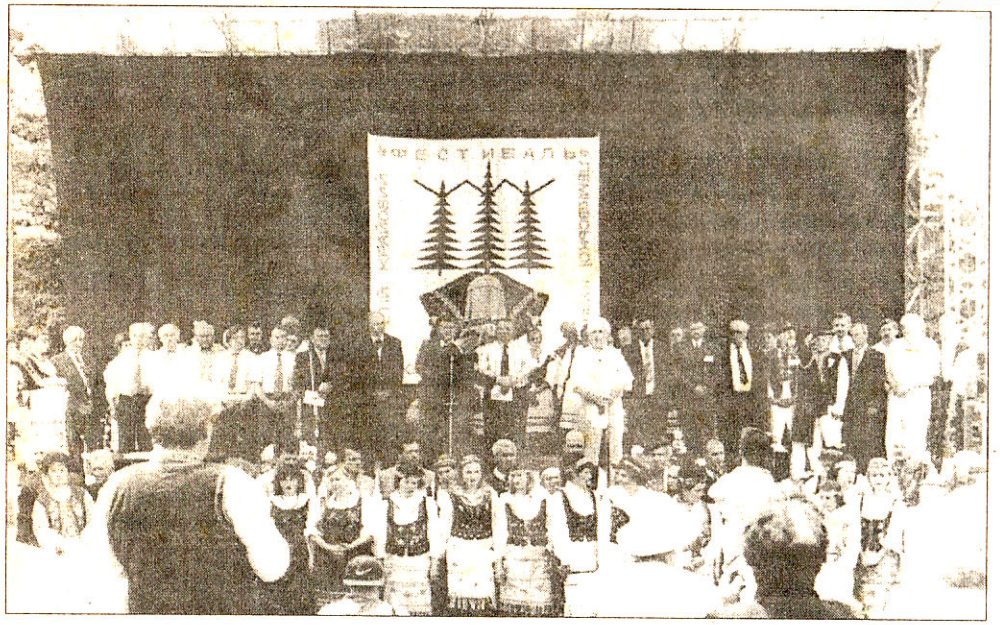

Урочисте відкриття Фестивалю. 9 червня 2001 р. м. Монастириськ.

Перші дві Крайові «Ватри» проходили в

ний секретар Світової Федерації Україн-

Василь Олійник, голова Тернопільської обласної ради

Дорогі краяни!

Шановні учасники нашого зібрання!

Мабуть, кожному з вас ця зелена чаша Прикарпаття пробудить в пам'яті згадку про отчу землю.

Нелегка доля вашої спільноти. Незважаючи на те, що її історичний осідок, розташований у найнижчій частині Карпат, колоніальні хвилі океану історії розкидали лемків по всьому світу. Але серце і душа їх збереглася в лоні нашої держави. Ми сьогодні єдині, спільно будуємо незалежну Україну.

Сталося так, що після трагічної, сумнозвісної депортації, найбільше лемків знайшли другу рідну домівку у нас на Тернопільщині - сорок одна тисяча сто п'ять родин. Серед них - нині відомі у нашому краї доктор біологічних наук, професор Тернопільського педуніверситету ім. В. Гнатюка Микола Барна, кандидат наук, мовознавець Стефанія Панцьо, письменник Петро Сорока, є талановитими мистцями, духовними діячами, господарниками.

Багато вихідців із Лемківщини є в складі депутатського корпусу обласної, міської, районних, сільських і селищних рад, беруть активну участь у розбудові нашого краю. Недарма народ запримітив, що лемко - це той же українець, але зі знаком якості.

Похвально і велично, що, започаткований три роки тому в селі Гутисько на Бережанщині, Крайовий фестиваль лемківської культури переріс у Всеукраїнський і Міжнародний фестиваль лемківської спільноти, який нині проходить під девізом «Лемківська ватра - 2001».

Ватра - це не просто святкове дійство. Це символ живої енергії народу, його історичної пам'яті і нашої єдності. Своїм теплом і яскравим огнищем вона зігріває нині не лише лемків Тернопілля, а й тих, кого доля закинула на східні терени України і за її межі.

Урочисте відкриття Фестивалю. 9 червня 2001 р.
м. Монастириськ.

Перші дві Крайові «Ватри» проходили в с. Гутисько на Бережанщині. Третю - Колегія товариств вирішила провести в м.Монастириську. Тут переважно проживають переселенці з Лемківщини. Широко відомий народний лемківський хор «Яворина». Вже кілька років відкритий Музей лемківської культури. Активно діє районне товариство «Лемківщина». Ідея проведення Фестивалю лемківської культури в Монастириську знайшла підтримку керівництва міста і району.

На новому місці зведено нову модерну сцену і лавки для глядачів. Будемо сподіватися - надовго. На сцені виділяється емблема Фестивалю, що повторює заголовок газети «Дзвони Лемківщини», і ностальгічне гасло "Цне мі ся за тобом, мій лемківский краю». До 1950 р. тут був хутір Дубовиця, в якому осіли переселенці з Горлицького повіту. Згодом їх вдруге депортували - до Монастириськ.

9 червня о 12.30 год. урочисте відкриття Фестивалю розпочато Службою Божою на сцені. Її провели місцеві священики УГКЦ і УПЦ о. декан Петро Савицький, о. мітрат Анатолій Дуда, о. Михайло Балацький. Богослужіння закінчилося освяченням самої сцени і Ватряного поля.

Сценічне дійство відкрили ведучі Фестивалю Надія Ворончій з Тернополя і Василь Шкимба з Калуша, які мовили до краян доброю лемківською говіркою. Представлення мистецьких колективів почалося з місцевого хору «Яворина». Сцену і майданчик перед нею поступово заповнили учасники концерту в народних строях, зустрінуті гарячими оплесками присутніх.

Відтак на сцену запрошуються гості Фестивалю і члени Оргкомітету. Вступне слово виголосив голова Оргкомітету, голова Тернопільського обласного товариства «Лемківщина» Олександр Венгринович.

Крайовий Фестиваль проводився в рамках заходів до 10-річчя Незалежності України. В його підготовці та проведенні брали участь обласне і районне керівництво, яких на святі представляли Василь Олійник - голова Обласної ради, Валерій Сосніцький - голова райдержадміністрації, Борис Громосяк - міський голова.

Від імені лемківських громад також виступали проф. Іван Щерба - відповідальний секретар Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань (Львів), Микола Горбаль - голова Київського товариства «Лемківщина», Іван Миська - голова Тернопільського об'єднання «Молода Лемківщина», Ярослав Швягла - голова Фундації Дослідження Лемківщини у Львові. Тепло зустріли краяни вітання по-лемківськи, яке виголосив Федір Ґоч, директор музею-скансену в Зиндранові (Польща).

Повз сцену проїжджають три фіри з «переселенцями». На них люди поважного віку, а також святково вдягнені внуки і правнуки тих, хто був депортований з Бескидів у 1944-46 роках. Присутні вшанували хвилиною мовчання пам'ять лемків, які не дожили до свята. Старший лемко з Монастириськ Михайло Кулик запалює ватру під звуки урочистої пісні «Гори наші»

У Фестивалі взяли участь професійні та аматорські мистецькі колективи, фольклорні гурти та окремі виконавці Тернопільської, Івано-Франківської, Львівської, Полтавської областей, міста Києва. Концертну програму розпочав місцевий народний хор «Яворина» (керівник Василь Баран). Паралельно проводилися конкурси на кращу лемківську бесіду та гумореску, знання історії Лемківщини, «Різання дров». Вони викликали жвавий інтерес у літніх глядачів. Молодь щиро забавлялася на конкурсі «Біг у мішках», «Банан», «Лимон».

На Ватряному полі можна було придбати газету «Дзвони Лемківщини», «Лемківські Календарі», краєзнавчу літературу, пам'ятні значки. В програму свята входило відвідання Музею лемківської культури в Монастириську.

Відповідальний секретар СФУЛО проф. Іван Щерба в затінку дерев провів розширене засідання фундаторів Фестивалю та активу товариств «Лемківщина». Були порушені питання про створення Всеукраїнського об'єднання лемків і проведення Всеукраїнської "Ватри", про Міжнародну конференцію «Етнічне відродження Лемківщини»:

Погода сприяла побажанням лемків. Протягом двох днів стояла добра погода, лише у суботу ввечері падав дощ. Але молоді він не завадив танцювати на сцені до світанку.

Зустрінемося в Монастириську наступного червня!

ситету ім. В. Гнатюка Микола Барна, кандидат наук, мовознавець Стефанія Панцьо, письменник Петро Сорока, мистецтвознавець, художник, заслужений працівник культури України Ігор Дуда, журналістка Парасковія Трач, скульптор, заслужений майстер народної творчості Іван Мердак.

Інтелект нації, народу тримався і тримається на землі, виплеканій руками і долонями людей праці. Серед таких - знаний у краї механізатор з Лошнева Йосип Шаварський, Катерина Колцун з Підгайчиків Теребовлянського району, Станіслав Майнош із Джурина Чортківського району, голова обласного товариства "Лемківщина" Олександр Венгринович, державний службовець з Бучача Степан Сердинський та багато, багато інших. Про живучість цього самобутнього народу засвідчує той факт, що при будь-якій системі його сини і доньки залишалися вірними Україні, рідній землі, були і нині не лише лемків Тернопілля, а й тих, кого доля закинула на східні терени України і за її межі.

Усвідомлення своєї історичної і будівничої місії дасть можливість ще більше згуртувати наш народ, укріпити основи державності, що дуже важливо на порозі 10-ї річниці Незалежності України.

Дивлячись на наше святкове багатолюддя, я вірю, що вже ніхто і ніколи не роз'єднає, не розділить нас. Бо ми єдині, бо ми великий український народ, перевеслом якого перев'язані від Сяну срібнолентого до синього Дніпра.

То ж прийміть у цю щасливу, врочисту і добру хвилину найщиріші побажання від усього депутатського активу обласної ради.

Здоров'я, добра вам і вашим родинам. Хай щасливі будуть лемки на нашій спільній і рідній українській землі!

Слава Україні! Слава її народу!

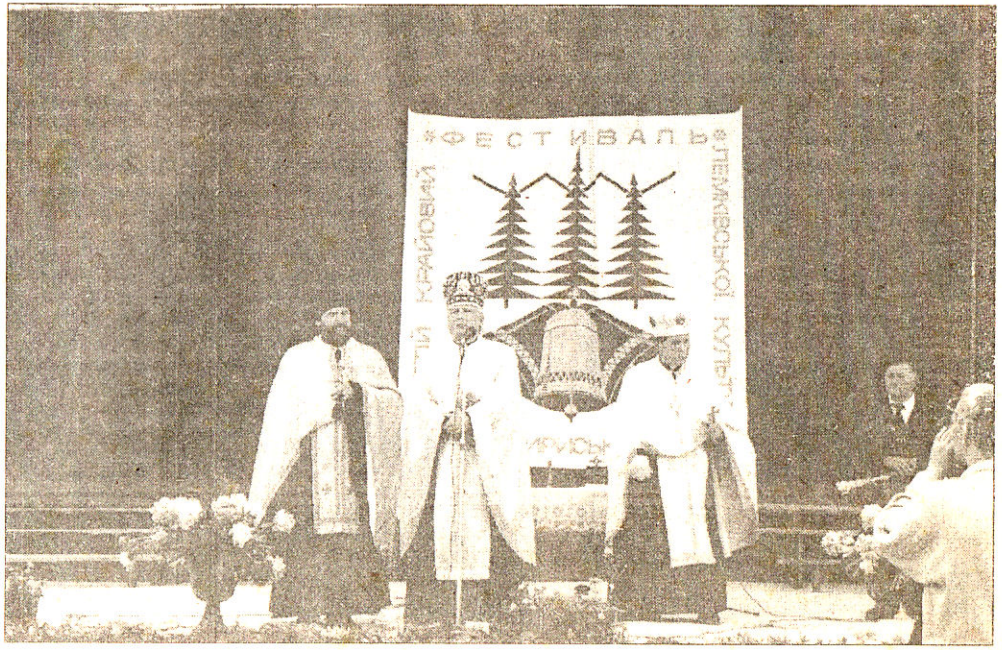

Освячення сцени. Промовляє отець декан Петро Савицький. Зліва - о. Михайло Балацький, справа - о. мітрат Анатолій Дуда.

ПІСНЯ — ЦЕ ДУША ЛЕМКА

Олександр Венгринович, *голова Тернопільського обласного товариства "Лемківщина"*

Всечесні отці!

Шановні гості та учасники фестивалю!

Дорогі краяни!

Здається недавно, в Гутиську, ми говорили «До скорої зустрічі», а через декілька хвилин скажемо: «В добру дорогу, Третій Крайовий фестиваль лемківської культури".

56 років тому лемків силою змушено покинути рідні оселі, рідні гори і розкинуто по цілому світу. Знищено їхню матеріальну і духовну культуру. До сьогоднішнього дня, ніхто не вибачився перед нашим народом за кривди і сплюндровану долю Лемківщини.

В наших серцях не тільки залишилися незагоєні рани, але й пламеніє велика любов до рідного краю, це і є причиною нашого зібрання тут. На очах відроджується лемківська культура. Наші досягнення були б ще багоміші, коли б кожен з нас запитав себе, що зробив я, - лемко, лемкиня, сестра і брат, мої діти для нашого самозбереження, для нашого відродження.

Чи ви, діду, бабцю, тату, мамо, передали своїм нащадкам те, що за тисячолітню історію передали тобі прадіди?

Багатьох дивує, звідкіля такі пісенні багатства на лемківській землі, стільки творчої енергії у її люду. Пісня - це душа лемка. Я звертаюся до Вас, учасники фестивалю: несіть її на крилах у майбуття.

Шановні монастирищани! Дякую за хліб і сіль - символи гостинності. Вами зроблено величезну роботу, щоб провести це свято. Думаю: Вам під силу проведення Всеукраїнського фестивалю, а потім і Міжнародного. Вельке Боже заплат Вам!

Ми щиро дякуємо за підтримку керівництву облдержадміністрації, голові Василю Коломийчуку, заступнику голови Володимиру Слюзару, начальнику управління культури Валерію Бачинському, голові Монастириської райдержадміністрації Валерію Сосніцькому, голові районної ради Михайлу Курило.

Окрему подяку виносимо Монастириському Товариству «Лемківщина», його правлінню, голові Василю Погліду, за самовіддану працю.

Від щирого серця дякуємо спонсорам. Дякуємо об'єднанню "Молода Лемківщина" – нашій зміні, за допомогу у підготовці фестивалю. Дякуємо гостям фестивалю: будьте як у себе вдома.

Вітаємо мистецькі колективи, їх керівників за участь у фестивалі.

Дорогі краяни! Наш фестиваль проходить в ювілейний рік, коли будемо відзначати 10-річчя Незалежності України і присвячуємо його цій визначній даті. Лемки як етнографічна група українського народу були, є активними будівничими нової демократичної незалежної України і завжди ними будуть.

Всім зичимо приємного відпочинку!

Прапор України підіймають Борис Громосяк, Михайло Тиханський, Олександр Венгринович, Іван Миська, Степан Криницький.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Олександр Венгринович - голова
Василь Поглід - директор
Степан Барна
Ярослава Бережнюк
Любомир Блащак
Леся Бурякова
Анатолій Венгринович
Ярослав Ворона
Орест Гойняк
Борис Громосяк
Михайло Громосяк
Стефанія Гурей
о. Анатолій Дуда
Ігор Дуда
Олександр Кулик
Степан Криницький
Марія Микитин
Іван Миська
Марія Собашко

Поетичним рядком

МОЇ СКАРБИ

Грошы, злото і хоромы –
Богатство набыте,
Без злодіїв, оген, воду,
Мож ся го позбыти.

Мої скарбы – то сут горы,
Земля піскувата,
Дика грушка на вывозі,
Яблин росохата.

І ядловец, і тернина,
Орихы лісковы,
Быстри ричкы і потичкы,
Лукы кольоровы.

І барвінок тот крещатий
Дівкам на весьіля
Та помічне, лікувальне
Розмаіте зьіля.

Густий ліс і прикра дебря,
Страшне завалиско,
І глубокє синє небо
Над горами низко.

А по горах для пастухів
Колибы, кошары,
Жебы до них заганяли
В дойдж свої отары.

Тепла хыжа деревяна,
З причилком боіско.
І капличкы зо сьвятыма
Коло дориг близко.

Тых коштовных моїх скарбів
Ховати не треба
Ани в касах, ани в сейфах,
Ни в темных погребах.

Як мі в спадок тоты скарби
Предкы полишали,
То цінити і беречы
Їх наказували.

Бо то частка Лемківщыны –

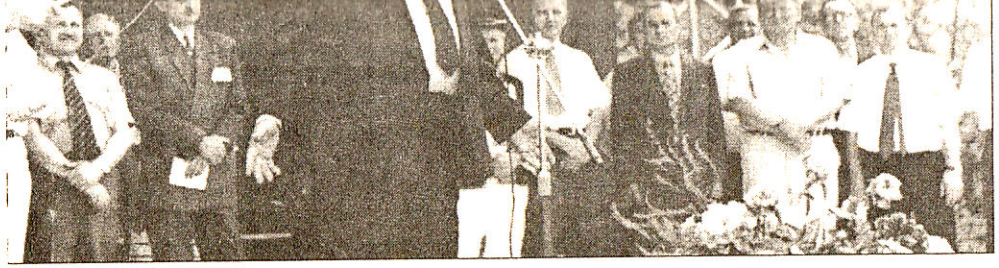

Виступає Федір Гоч - лемківський діяч із Зиндранової, Польща.

ПЕРЕЛІК ХУДОЖНІХ КОЛЕКТИВІВ та ОКРЕМИХ ВИКОНАВЦІВ,

які брали участь у Третьому Крайовому Фестивалі лемківської культури в Монастириську

1. «Яворина» - народний аматорський лемківський хор, м. Монастириськ. Кер. В. Баран,
2. «Яворина» - народний аматорський ансамбль, м. Чортків. Кер. Й. Дрозд.
3. «Терки» - фольклорний ансамбль, м. Калуш. Кер. Л. Вакула.
4. «Криниця» - лемківський хор, м. Долина. Кер. В. Ябчаник-Олесневич.
5. «Шоу-Баби» - народний театр мініатюр, с. Плебанівка Тернопільської обл. Кер. О. Морушків.
6. Вокальне тріо - Віктор Підкольний, Роман Стець, Володимир Турок, м. Копичинці.
7. «Глодія» - дитячий хор, м. Пустомити Львівської обл. Кер. Г. Глова.
8. Іван Лишак - гумор, м. Теребовля.
9. Роман Теліщак - гумор, м. Монастириськ.
10. Народна хорова капела Монастириського Будинку культури. Кер. В. Баран.
11. Леся Лаврик - літературно-музична композиція «Моя Лемковина», м. Івано-Франківськ.
12. «Лемки» - чоловічий квартет, м. Івано-Франківськ. Кер. П. Чоловський.
13. «Потічок» - дитячий гурт, м. Калуш.
14. Народний духовий оркестр, м. Самбір. Кер. М. Гаврон.
15. «Студенка» – народий фольклорний ансамбль, м. Калуш. Кер. С. Петрушак.
16. «Смеречина» - фольклорний гурт, м. Калуш. Кер. О. Бартків.
17. «Бескид» - народна аматорська хорова капела, м. Івано-Франківськ. Кер. П. Чоловський.
18. «Живиця» - фольклорний гурт, м. Івано-Франківськ. Кер. Г. Литвин.
19. «Аничка» - вокальне тріо, м. Теребовля.
20. Володимир Турок - соло, м. Івано-Франківськ.
21. «Потічок» - фольклорний гурт, с. Нагірянка Тернопільської обл.
22. Сімейний ансамбль Адамчаків, м. Івано-Франківськ.
23. «Доленька» - хор, м. Калуш. Кер. З. Вацеба.
24. Жіночий вокальний ансамбль, м. Збараж. Кер. В.Вербовецький.
25. Л. Шарко - соло, м. Збараж.
26. «Мережка» - фольклорний ансамбль пісні і танцю, м. Львів. Кер. В. Льорчак.
27. «Лемковина» - народна хорова капела, м. Львів. Кер. В. Льорчак.

Марія Микитин
Іван Миська
Марія Собашко
Лариса Сорока
Марія Телех
Михайло Тиханський
Олена Тучак
Василь Ференц

РЕЖИСЕРСЬКА ГРУПА

Надія Ворончій - головний режисер
Любомир Блащак
Іван Круп'як
Іван Лапічак
Марія Микитин
Віра Судін
Василь Шкимба
Володимир Яценик

То цінити і беречы
Їх наказували.

Бо то частка Лемківщыны –
Краю нам ридного,
Хыбаль найдеш в цілим сьвіті
Дорожчий од нього?

Лемківщына – наша мати,
Мы – єй рідны діти.
Хто так зможе своїх діти,
Як мати зогрити?

Неє другой Батьківщыни,
Лем єдна-єдина!
Зато до неї, як матери,
Тягне ся дітина.

Марія БУРДЯК
з Устя Руського, повіт Горлиці
(тепер у с. Біла Чортківського району).

На сцені: Михайло Курило, проф. Іван Щерба, Валерій Сосніцький, Василь Олійник, Олександр Венгринович, Михайло Ростоцький.

Залишити спогади - наш обов'язок перед потомками!

ДОЛІ ЛЮДСЬКІ

* * *

Ми - діти батьків, які проживали на території Лемківщини і яку Сталін у 1944 році віддав Польщі. У березні 1946 року були насильно переселені зі своєї землі на західні області України. Привезли нас до станції Джурин у товарних вагонах. Проживаємо тепер у с. Барвінкове Монастириського району Тернопільської області.

Вдома, під час війни, тричі були спалені совєтсько-польськими військами. Батько під час розстрілу впав раніше, ніж поляки вистрілили. І лежав до вечора під трупами, які на нього попадали. Так лишився живий. Другий раз, коли його спіймали, били до смерті. Один поляк хотів його добити карабіном, прикладом у голову, але другий його зупинив. Сказав, що він (батько), вже мертвий, не рухається. Відтак батько прийшов до себе і залишився живий.

Мати була загнана в річку і там стояла по шию у воді під корінням верби, тримаючи на руках нашого малого старшого брата над водою. Поляк вів раненого жовніра до річки помити від крові і запримітив маму у воді. Сказав до неї: «Бандерувка, вилазь!» Мама вийшла з води. Вели її через село. На одному подвір'ї запримітили старого і розстріляли його. Мама продовжувала йти. Коли почувся вистріл на протилежному спаленому подвір'ї, жінка висунула голову з пивниці і позвала матір: "Ганно, іди сюди!" Мама скочила до пивниці і так залишилася жива, з нашим братом.

Батьки три рази будувалися, бо тричі були спалені під час війни. В них була господарка: 20 гектарів поля, кірат, що різав січку і крутив машину для молотіння зерна, олійня, корови, вівці, пара коней. Все пропало. Приїхали без нічого, голі-босі. В с. Барвінковому, в якому вони опинилися, не дали житла. Жили на квартирі в місцевого жителя Мужика Михайла.

* * *

Наша сім'я була виселена з Польщі 20 червня 1946 р. Батько Макух Дмитро Михайлович, мати Анастасія Дмитрівна (обидвоє 1904 р. народження), сестра Юстина і брат Михайло. Під час переселення брат Стась, якому було 18 років, був вбитий.

У Польщі ми залишили 8 моргів ліса, 10 моргів землі, хату 15х12 метрів, стайню 10х9 м і комору 4х4 м. Коли нас звідти виганяли, ми нічого з собою не взяли. В хаті залишилося усе: меблі, білизна, кожухи, 60 овець, 5 корів, 4 ялівки, 71 вулик. Зі собою забрали лише корову і одного коня. Виїзд був терміновий: за одну годину машиною мали виїхати 6 родин, Кожний українець, який хотів залишитися, в той час мусів стати поляком. Хто не хотів – вивозили.

Ми приїхали в с. Делева Тлумацького району Станіславської області. Жили «у комірне». Лише у 1952 році отримали хату 10х5 метрів під соломою. Проблеми у нас такі ж, як у всіх людей, що проживають у селі і ціле життя працювали колгоспниками. Повернутися назад не хочу. Просто хочу, щоб повернули мій маєток.

Стефанія ЖУВАКА-МАКУХ.

* * *

У листопаді 1943 р. наше село Дошницю, в т. ч. і нашу сім'ю - батька Драгана Івана Петровича, мати Анну Павлівну, мене (1929 р. народження) і брата Петра, евакуювали німці і вивезли до міста Горлиці в концтабір. Звідти молодь забрали до Німеччини на роботу. Нашу сім'ю та інші, в яких не було малих дітей, під охороною забрали не ремонтні роботи на залізну дорогу. Той потяг німці називали «бауцуг". Люди з цього ешелону до кінця війни проводили ремонти. Весь час ми жили у вагонах. Возили нас по всій Польщі, Австрії та Чехо-Словаччині.

У квітні 1945 р. в Чехо-Словаччині,

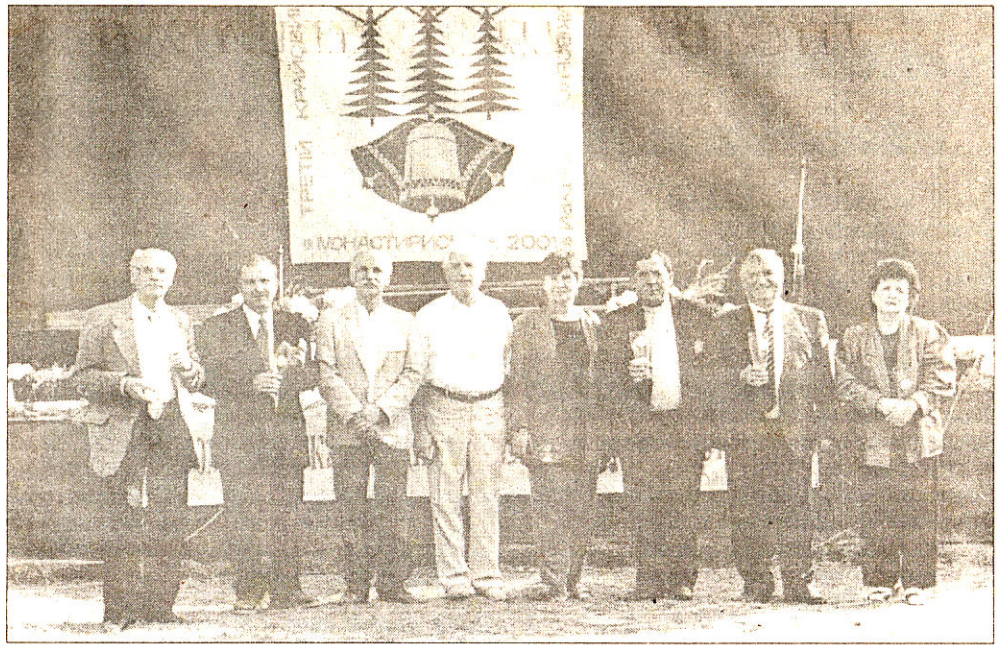

Члени організаційного комітету і режисерської групи: Володимир Яценик, Михайло Тиханський, Ігор Дуда, Олександр Венгринович, Надія Ворончій, о. Анатолій Дуда, Іван Лапічак, Марія Микитин.

ЇДЕМО ТУДИ, ДЕ НАС ЗАПРОШУЮТЬ

Делегація Надвірнянського товариства "Лемківщина" 6 травня була запрошена до Івано-Франківська на творчий звіт Народної аматорської хорової капели "Бескид" з нагоди 10 річного ювілею та 10 ліття обласного суспільно-культурного товариства "Лемківщина".

Урочисту частину почав голова товариства Стефан Криницький, який у своєму виступі розказав про насильне виселення українців з Польщі у 1944 - 1946 та 1951 роках, про злочинну акцію "Вісла", а також про концтабір "Явожно", де загинули сотні представників української інтелігенції. До сьогодні ми ще не маємо визнання депортованих. Також розказав історію створення обласного товариства, яке він очолює впродовж 10 років.

Після цього відбулося нагородження Почесними грамотами Івано-Франківської обласної державної адміністрації (за підписом голови Михайла Вишиванюка), які вручав начальник відділу в справах міграції та національних меншин Марко Шоп'як з Долини, Ігор Лінг з Надвірної.

Від Івано-Франківської міської ради грамоти і книжку Степана Пушика "Ватра на Чорній горі" активістам товариства і хорової капели вручила заступник міського голови Галина Карась.

Наші керівники Богдана та Ігор Лінги за вагомий внесок і активну участь у роботі товариства, збереження лемківської культури і об'єднання всіх депортованих у різні роки і з різних місць головою обласного товариства, доцентом Медичної академії С. С. Криницьким нагороджені грамотою. А наша громада подарувала йому книжку "Депортації: 1946 - 1947".

Виступаючи зі словом подяки, Богдана Лінг теплим словом згадала першу зустріч з хоровою капелою "Бескид" у листопаді 1994 року в Надвірній та її першого керівника Ореста Турка, які приїхали привітати нас з нагоди створення Надвірнянського районного товариства.

Концерт тривав понад дві години. Ведучими концерту були Роксоляна Лучко

Приїхали без нічого, голі-босі. В с. Барвінковому, в якому вони опинилися, не дали житла. Жили на квартирі в місцевого жителя Мужика Михайла. Потім дали польське обійсця, де хати не було - спалена, а залишилася стайня без верха, одні мури. Батько зробив верх і розділив стайню надвоє. В одній жили ми, батько з мамою і нас п'ятеро дітей, в другій половині знаходилася стайня.

Совєтсько-польські карателі забрали в батьків здоров'я. Батько (Степан Іванович) в березні 1969 р. трагічно помер, а мати захворіла на голову і померла в 1983 році. Ми, діти, зісталися сиротами. Залишилися старший брат Петро, сестра Ліда, брат Микола - інвалід II групи Совєтської Армії, сестра Марія і я, Мирон, - інвалід I групи Чорнобиля. Так і живемо.

Мирон МИЦЬО.

проводили ремонти. Весь час ми жили у вагонах. Возили нас по всій Польщі, Австрії та Чехо-Словаччині.

У квітні 1945 р. в Чехо-Словаччині, на станції (назви не пам'ятаю) ми були звільнені радянськими військами. Через Червоний Хрест нас відправили додому. Коли ми приїхали в Ясло на вокзал, то побачили ешелони з переселенцями, яких відправляли в Україну. Додому, в село Дошницю, нас вже не пустили. Таким чином, ми опинилися в Україні голі, босі і голодні.

Вдома залишили нову хату, стодолу, стайню, поле, ліс, худобу, коні. Замість цього одержали стару хату і сарай, город.

Ми і наші діти виросли в Україні і повертатися до Польщі не бажаємо, немає змісту. Хіба на екскурсію, щоб подивитися на рідну землю.

Марія СЛОБОДЯНЮК-ДРАГАН.

Почесними грамотами Івано-Франківської обласної державної адміністрації (за підписом голови Михайла Вишиванюка), які вручав начальник відділу в справах міграції та національних меншин Марко Путько.

Серед нагороджених – голова товариства Стефан Криницький, перший художній керівник капели в 1991 – 1995 рр. Орест Турок, нинішній художній керівник і диригент капели "Бескид", доцент Прикарпатського університету ім. В. Стефаника, заслужений працівник культури України Петро Чоловський, голови районних товариств Федір Лабик з Калуша, Марія

ника Ореста Турка, які приїхали привітати нас з нагоди створення Надвірнянського районного товариства.

Концерт тривав понад дві години. Ведучими концерту були Роксоляна Лучко та Стефан Криницький. Виконано більше 20 лемківських народних пісень, виступала оркестрова група.

На закінчення виступив священик Анатолій Дуда, який сердечно поздоровив і подякував організаторам ювілею і на закінчення сказав: "Боже, вам заплат".

Іван Хруней,
м. Надвірна.

Богдан Ігор АНТОНИЧ *ЯРМАРОК*

Мій брат – кравець хлоп'ячих мрій,
зішив з землею небо.
Горять хустки у крамарів,
немов стобарвний гребінь.

Співають теслі, бубни б'ють.
Розкрию таємницю:
червоне сонце продають
на ярмарку в Горлицях.

20 січня 1935.

ФОТОРЕПОРТАЖ ІЗ ТРЕТЬОЇ «ВАТРИ»

Світлили Анатолій Венгринович (Тернопіль) і Ярослав Громосяк (Монастириськ)

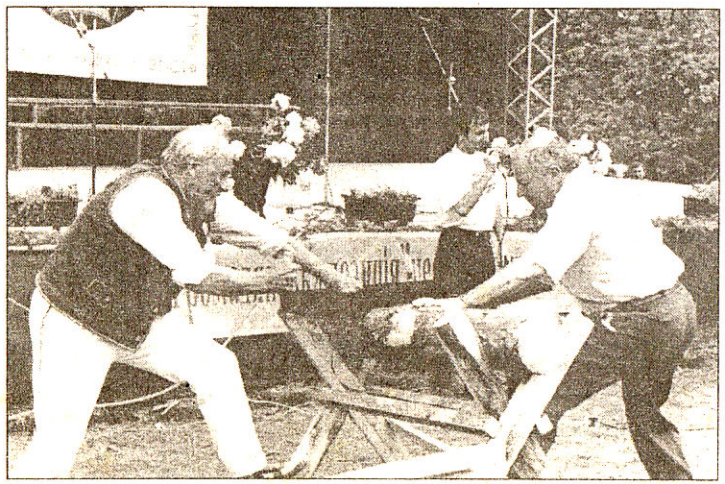

Конкурс «Різання дров». Переможці Степан Криницький та Іван Фігель з Івано-Франківська.

На Ватряному полі.

Ведучі Василь Шкимба (Калуш) і Надія Ворончій (Тернопіль).

Лемківски приповідки (7)

Повів, як сокиром одрубав.
Повідам, як на сповіди.
Повідат: п'яте през десяте.
Повіч глухому, жеби не казав никому.
Повіч мі, хто твій колєга і я повім хто ти.
Пов'язаний по рукам і ногам.
По кишенях вітер дує.
Поклав зуби на поличку.
Помилят-ся кажди, але не кажди о то признає-ся.
Поможе, як п'яте колесо до воза.
Понагляй-ся, але помалу.
По Петрі - по теплі (12 липня).
Послухай глупого - сам глупим станеш.
Почервенів-ся, як рак.
Правда очы коле!
Праця чловека кормит.
Прийшов з порожніми руками.
Приший кобилі хвіст.
Пре, як німий до суду.
Проба - не стрільба, пінязів не коштує.
Про померлих повідают добре або нич.
Про вовка помовка, а вовк - ту.
Пропав, ни за цапову душу.
Пустив мі тумана.
Пустили нас з торбами.
П'ют, як шевці.
Рад би в лижці води втопити.
Раз на раз - не подибни.
Раз шыє, раз поре.
Риба глядат, де глибше, а чловек - де ліпше.
Риба псує-ся з голови.
Рік, як ден злетів.
Робота - не заяц, до лісу не втече.
Розсіла-ся, як квока на яйцях.
Росне, як на дріжджах.
Роснут, як губи по дойчі.
Рука руку миє.
Сам блудит, а другого судит.
Сам не свій.
Сам од себе не втечеш.
Само ся нич не зробит.
Сам себе ошукав.
Сам, як палец.
Свій до свого по своє.
Своя кошеля ближча до тіла.
Сытий голодному не вірит.

ВІН ЛЮБИВ ЛЕМКІВЩИНУ

Серед майстрів декоративно-прикладного мистецтва України добре відоме ім'я Івана Гулика, який вніс значний вклад у розвиток килимарства. З 1972 року він працював головним художником Коломийської фабрики художніх виробів, створивши чимало нових взірців килимових виробів.

Творчий доробок художника вагомий – понад 50 малюнків килимів і декоративного ткацтва. Вісім килимів були удостоєні Знаку якості. У килимах майстра проявляється самобутність, творча індивідуальність.

В основі композицій малюнків художника переосмислені традиції килимарства Прикарпаття, Гуцульщини. На їх грунті створені килими нових форм та удосконалених композицій. У килимах вдале композиційне та колористичне рішення, кольорова гама – сонячна, життєрадісна і рівночасно гармонійна, спокійна. Переважають коричневі, оранжеві та жовті кольори, різної тональності та насиченості. У своїй творчості часто звертався до традицій інших регіонів України.

Серед кращих - килими "Кучері", "Писанка", "Чорнобривець", "Червона косиця", "Гуцулка".

Іван Гулик брав активну участь в художніх виставках у Москві, Києві, Івано-Франківську, Коломиї. Чималу колекцію має наш Коломийський музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Йосафата Кобринського.

Іван Гулик – уродженець Лемківщини. Народився 12 квітня 1937 р. в селі Терстяни Кроснянського повіту в селянській родині. Його родичі були переселені в село Плебанівка Теребовлянського району Тернопіль-

МАТИ ПАПИ РИМСЬКОГО БУЛА УКРАЇНКОЮ

Про повагу Святійшого Отця Іоанна Павла II до України свідчить той факт, що він вільно розмовляє українською мовою. Під час своїх подорожей до різних країн світу він неодноразово зустрічався з українською спільнотою. Однією з причин притягання до України Іоанна Павла II є його спорідненість з українською землею. Цього він не приховує. Під час доповіді в Українському Інституті в Гарварді (США) він сказав, що його мама Емілія була «русинкою», тобто українкою, і саме їй завдячує знанням української мови. Матір'ю Кароля Войтили, нинішнього Папи Римського, була Емілія Качоровська, яка померла у 1928 р., коли Каролю було 8 років.

У кінці XIX ст., коли царський уряд нищив унію на Холмщині, родина Качоровських переселилася до Західної Галичини й осіла у Кракові, де дідо Качоровський заснував робітню фіякрів (фаетонів). Кароль Войтила – батько був поляком і одружився з українкою Емілією Качоровською. В домі Качоровських розмовляли двома мовами: польською і українською. Вони були греко-католиками, але згодом сполонізувалися.

За матеріалами газ. «Урядовий кур'єр» (Київ). 23 червня 2001 р., №111.

КРЕДИТНІ СПІЛКИ ДЛЯ ЛЕМКІВ - ЦЕ НЕРЕАЛЬНО?

Упродовж двох століть розкидані по світу лемки запитують себе: як знайти порятунок від бід і злиднів? І хоч однозначних рецептів самопідтримки дати не може ніхто, проблема не така вже й складна. Адже на різних етапах історії українці, як і багато поневолених народів, знали принаймні два основні способи порятунку: поряд з індивідуальним бізнесом існували та розвивалися колективні форми взаємодопомоги, простіше кажучи, - кооперація.

Кооперативний рух, що поширювався на західноукраїнських землях з кінця XIX століття і аж до його ліквідації більшовицькою владою у 1944 році, добре прижився на Лемківщині. Тут спочатку виникли позичкові каси або каси взаємодопомоги (Перемишль, Сянок, Новий Санч та інші міста і містечка), які пізніше переросли у кредитні товариства. У 1898 році у Перемишлі був створений Крайовий Союз Кредитовий, який став кредитовим центром для українських кооператив у Галичині. Після Першої світової війни (1924 р.) він був реорганізований у Центросоюз – верховну організацію закупівельно-збутової кооперації, яка об'єдналася з канському континенті. За участі вихідців з Лемківщини зародилися перші українські кредитні кооперативи за океаном - «Карпатія» у Канаді (Вінніпег, 1940) та «Самопоміч» у США (Чикаго, 1951). Саме завдяки таким установам порятунку лемки, як і українці загалом, змогли вижити на чужині, придбати сотні і тисячі будинків, автомобілів, вчити дітей в університетах і коледжах, заснувати свої організації, врешті, подорожувати по світу.

Тепер рух за відродження лемківської культури і духовности в Україні має здебільшого просвітницьке спрямування. Проводяться фестивалі, конкурси, поїздки на втрачену батьківщину. Це - важливий етап вивчення культурно-історичних традицій Лемківщини, оживлення пам'яті про неї. Однак лемківський рух не має відчутної і постійної фінансової підтримки, Старші краяни, намагаючись якось вижити, займаються переважно своїми справами кожен окремо, а молоді лемки, за незначними винятками, далекі від діяльності товариства. Не зголошуються заможні меценати. Так і хочеться запитати багатьох людей, яким Лемківщина дала дорогу в життя: невже не можна фінансово під-

Сам себе ошукав.
Сам, як палец.
Свій до свого по своє.
Своя кошеля ближча до тіла.
Сытий голодному не вірит.
Скора за виправу не вартує.
Скорий на руку.
Скривив ся, як середа на п'ятницю.
Слизкі, як пструг.
Слова отскакують, як горох от сьтіни.
Смерт не переберат, ани ся не пытат.
Смотрит, як кіт на сало.
Солодкий, як мюд.
Сорока на хвосьті принесла.
Спілка - гірка.
Спімнеш моє слово!
Спіткнув-ся на рівній дорозі.
Старий, а розум як в дітини.
Старий хоче спати, а молодий - гуляти.
Старий, як сьвіт.
Старіст - не радіст.
Стереженого Бог стереже.
Сховав так, же зо сьвічком не найти.
Сьвіта Божого не виджу!
Сьів і склав руки.
Сьідай і не рипай дверями!
Сьідила - чекала і в дівках посивіла.
Сьміє-ся тот, хто ся сьміє остатній.
Там, де дябел повів: Надобранич!
Там добри, де нас неє.
Такє на дорозі ся не валят.
Таній (дешевий), як борщ.
Темно, як в міху.
Ти, Пилате!
Тиха вода греблю рве.
Тихше їдеш - дальше будеш.
То вилами по воді писано!
Того добра, як кіт наплакав.
Того з рукава не витрясу.

Запам'ятав і записав від своїх батьків Ігор ДУДА з Ганчови, повіт Горлиці.

Іван Гулик – уродженець Лемківщини. Народився 12 квітня 1937 р. в селі Терстяни Кроснянського повіту в селянській родині. Його родичі були переселені в село Плебанівка Теребовлянського району Тернопільської області. Згодом закінчив Київське училище прикладного мистецтва.

Він любив Лемківщину, вона була в його серці. Карпатська природа розвинула в ньому талант художника. Крім килимів, захоплювався живописом. Він любив малювати гірські та підгірські пейзажі, в яких відчувається велика любов до Карпат, любов до його незабутньої Лемківщини, про яку завжди пам'ятав.

Надто рано відійшов із життя Іван Гулик (+22.06.1981 р.), у розквіті творчих сил. Залишилися нездійсненими творчі задуми, а їх у нього було багато.

З нагоди 20-річчя від дня смерті художника в залах Коломийського музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Йосафата Кобринського була відкрита пропам'ятна виставка килимів, відбувся вечір спогадів.

Ольга КРАТЮК, науковий працівник Коломийського.

Галичині. Після Першої світової війни (1924 р.) він був реорганізований у Центросоюз – верховну організацію закупівельно-збутової кооперації, яка об'єдналася з торговим синдикатом товариства «Сільський господар». На Лемківщині також діяли молочарські спілки, згуртовані в Союз молочарських спілок (Маслосоюз), що виник у 1904-1905 роках у Стрию.

Проте чи не найбільше допомогли лемкам підтримувати сім'ї і розвивати ґаздівства кредитні кооперативи у широкому розумінні слова. Перші з них з'явилися ще у міжвоєнний період і високо несли гасло: допоможи громаді - і ти допоможеш сам собі. У кредитних спілках відсотки за користування позичкою були нижчими, ніж у банку по сусідству, а відсотки на вклади - трохи вищими. Наші краяни були серед перших, хто прилучився до створення кредитних товариств у середовищі української еміграції на амери-

товариства. Не зголошуються заможні меценати. Так і хочеться запитати багатьох людей, яким Лемківщина дала дорогу в життя: невже не можна фінансово підтримати створення бодай кількох кредитних спілок в області, які б діяли при товаристві «Лемківщина» і могли підтримувати наших краян дешевими позиками на найнеобхідніші потреби, на видання літератури, створення відеофільмів, касет, компакт-дисків про культуру, історію та сучасне життя зеленого краю - Бескидів. Невже нереально це зробити навіть на умовах подальшого повернення вкладених коштів? Не соромно, панове?

Роман ЯКЕЛЬ, нащадок лемків, кореспондент міжнародного громадсько-політичного тижневика «Зеркало недели» («Дзеркало тижня»), Київ.

Лемківська громада Тернопільщини висловлює глибоке співчуття голові Копичинецького районного товариства "Лемківщина"

Іванові ПЛАСКОНЮ

з приводу трагічної загибелі від рук бандитів в Архангельську (Росія) 1 липня 2001 р. його сина ОЛЕГА.

Похорон відбувся 8 липня у Копичинцях. Нехай благословенна українська земля буде Тобі пухом!

✝ Володимир Льорчак

З глибоким сумом повідомляємо, що 23 червня 2001 р. у Львові помер диригент Народної хорової капели «Лемковина» Володимир ЛЬОРЧАК.

Покійний народився 14 січня 1940р. в селі Угрин Ново-Санчівського повіту на Лемківщині. В 1959 р. закінчив Дрогобицьке музичне училище. З 1963 р. викладав у Заліщицькій музичній школі, а потім працював у Сумському музично-драматичному театрі.

З 1966 р. навчався у Львівській консерваторії імені М. Лисенка, після закінчення якої працював у Львівському культурно-освітньому училищі та одночасно в Ансамблі танцю "Юність". З 1974 р. і до кінця життя – головний диригент оркестру Львівського театру імені М. Заньковецької.

Покійний співпрацював з хором викладачів Львівської Академії мистецтв, з яким у 1992 р. побував у Римі і зустрічався з Папою Іваном Павлом II.

Як уродженця Лемківщини, його завжди полонила лемківська пісня. Останні півтора року він був диригентом Народної хорової капели «Лемковина». Він хотів створити Лемківський ансамбль пісні і танцю, з яким мав намір вже цього року виступити на традиційній лемківській «Ватрі» у Ждині.

Невблаганна смерть не дала здійснитися його планам і є великою втратою для лемківської громади і всієї української культури.

На вічний спочинок Володимира Льорчака провели артисти Театру імені М. Заньковецької, учасники Народної хорової капели «Лемковина», велика родина, друзі та знайомі.

Нехай Українська Земля буде Тобі, дорогий Друже-Лемку, легкою!

Народна хорова капела «Лемковина», Львівське обласне товариство «Лемківщина».

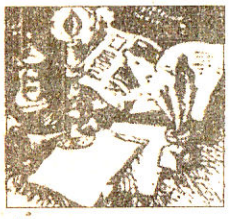

"Дзвони Лемківщини" -

часопис крайового Товариства "Лемківщина" в Україні

Наша адреса:

46001, м.Тернопіль, бульв. Т.Шевченка, 21.

Замовлення № 24. Тираж 1000
Обсяг 1 друк. арк. Друк офсетний.
ОПВК "Збруч", м.Тернопіль, вул. Живова, 11

Редактор Ігор ДУДА

Редакційна колегія:

відповідальний секретар *Парасковія ТРАЧ*,
Олександр ВЕНГРИНОВИЧ (Тернопіль), *Володимир РОПЕЦЬКИЙ*,
Іван ЩЕРБА (Львів), *Степан КРИНИЦЬКИЙ* (Івано-Франківськ).

Комп'ютерний набір і верстка - *Тарас ВАШКІВ*.

Висловлені авторами думки можуть не співпадати з позицією редакційної колегії.
Відповідальність за достовірність фактів несе автор публікації.
Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.

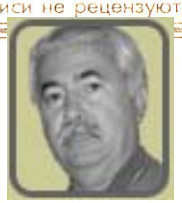

www.lemko.org
2010.08.19
14:21:35 +03'00'